

Ruta els Canalons-racó de Sant Bonaventura

La ruta recorre les faldes del carrascar de la Font Roja. Durant l'època foral la zona del Carrascar s'anomenà *La Teixeda* i l'any 1332 es va protegir.

Hi ha referències d'incendis forestals als segles XVI i XVII. Fins i tot es fa referència als llocs a l'any 1725.

Parada 1: Castell de Barxell

El *castell de Barxell* es localitza a l'inici de la ruta. Es tracta d'una fortificació defensiva de possible origen musulmà. La primera referència escrita data del 1263. Aquesta edificació presenta una planta quadrangular i un patí. La seua funció era protegir i vigilar l'alqueria de la zona. Al seus voltants trobem la Font de la Marquesa. El topònim Barxell apareix al 1248 al Repartiment. La seua etimologia no està molt clara i pot derivar de la paraula catalana *barsella* o de l'àrab *burj* (torre).

En aquesta zona els materials corresponen al període miocè serra-val·lià (fa 13,8 milions d'anys)

En la part inicial de la ruta trobem una pineda i diferents espècies de matollar al sotabosc. En aquestes formacions de matollar trobem les següents espècies: romer (*Rosmarinus officinalis*), rabet de gat (*Sideritis angustifolia*), orelleta de rata (*Mercurialis tomentosa*), estepa (*Cistus albidus*), matagall o romer mascle (*Cistus clusii*), tarponera o gordolobo (*Verbascum sinuatum*), coronela (*Dorycnium hirsutum*), raïm de pastor (*Sedum sediforme*), timó (*Thymus vulgaris*), tàrrec (*Salvia verbenaca*), herba capçotera (*Paronychia argentea*), violeteres (*Viola alba*), etc.

A més a més, trobarem diferents comunitats vegetals de bardisses. Es tracta de associacions vegetals espinescents que separen la vegetació de ribera de la vegetació zonal. Cal destacar el garguller (*Crataegus monogyna*), l'aranyoner (*Prunus spinosa*), els rosers bords (*Rosa agrestis*), les asparagueres (*Asparagus acutifolius*), etc.

Parada 2: llit del riu Polop

Posteriorment, arribem al llit del riu *Polop*. El topònim Polop deriva de la paraula llatina *popu* (xop). Tenim referències de l'any 1251. Entre la vegetació de ribera cal destacar la presència de salze (*Salix atrocinerea*), xops (*Populus alba* i *Populus nigra*), etc. A més a més, trobarem plantes herbàcies ripàries lligades al llit fluvial com per exemple, la falzia de pou (*Adiantum capillus-veneris*), la cua de cavall (*Equisetum ramosissimum*), els joncs (*Scirpus holoschoenus*), les canyes (*Arundo donax*), el capferrat (*Cirsium monspessulanum*), la boga (*Typha domingensis*) emprada per a fer cadires, cistelles, etc. Cal destacar que el canyar és una sèrie vegetal de degradació que es desenvolupa quan desapareix la salzeda (*Salix atrocinerea*) a causa d'avingudes d'aigua o factors antròpics.

Parada 3: els Canalons

Arribarem al *pas de la Mort* localitzat al paratge de *els Canalons* on vorem diferents tolls i salts d'aigua. Els materials són margues i calcàries amb un cabussament vertical dels estrats. Es tracta d'un estret del riu Polop abans anomenat estret del Ginestar. En aquest indret podem observar la nona (*Ononis fruticosa* subsp. *microphylla*). Entre la

vegetació rupícola cal destacar la presència del cor de roca o pinzell groc (*Hypericum ericoides*), la trencapedres (*Umbilicus rupestris*) etc.

Ací els materials calcaris corresponen al període miocè tortonià (11,6 milions d'anys).

Parada 4: racó de Sant Bonaventura

Quan arribem al paratge del racó de Sant Bonaventura vorem el Molí de Sant Bonaventura. Es tracta d'un molí fariner de mitjan segle XVIII.

A més a més, podem gaudir dels espectaculars tolls d'aigua. Ací, l'aigua ha modelat les roques calcàries i progressivament l'àcid carbònic ha anat erosionant aquests materials durant milions d'anys donant lloc a aquest espectacular relleu.

En aquest paratge els materials calcaris són de cretaci superior (65 milions d'anys).

En les immediacions d'aquest indret podrem observar diferents restes fòssils de mol·luscs gasteròpodes de paleoambient lacustre (*Helix* sp.).

Parada 5: via verda

El camí final transcorre per l'antiga via del ferrocarril d'Alcoi a Alacant que va estar projectat dins de l'antic Pla de Ferrocarrils que elaborà el Ministre de Foment, Comte de Guadalhorce, amb l'objectiu entre altres de fer front a l'atur. Aquest projecte se li donà una importància extraordinària de manera que fora el primer en construir-se. La contracta s'adjudicà el 27 de novembre de 1926 i les obres se iniciaren el 8 de març de 1928.

El pont del riu Polop té una longitud de 230 metres i una altura de 46 m. En premsa de la època, va ser considerat el major d'Espanya i un dels majors d'Europa. El pont està format per huit arcs en total. Els cinc arcs centrals suporten altres arcs menors, en canvi en els tres laterals el pes de la via descansa directament sobre els arcs. Cal advertir que les construccions reben el nom del riu on estan emplaçats. Tenint en compte aquestes circumstàncies convé esmentar que el nom del pont de les Set Llunes és incorrecte i aquest pont s'anomena pont de riu Polop. El pont de les Set llunes està ubicat al barranc de la Batalla.

Al tram final de la ruta podem veure el paratge del Salt. Per ací avança el riu Barxell. Aquest desnivell fou aprofitat per a establir a finals del segle XVIII, una gran quantitat de molins paperers que junt amb els del Molinar, contribuïren a la elaboració d'una gran part de la producció espanyola d'aquest producte. Cal advertir que estem davant d'un dels emplaçaments fabrils més importants en el procés d'industrialització.

Posteriorment, es junten el rius Barxell i Polop formant el riu Ríquer.

Finalment, mirant cap al nord, en direcció contrària a la Font Roja, es troba el jaciment del Castellar. Aprofitant la orografia abrupta, els éssers humans van construir murs on trobar refugi en cas de ser amenaçats. El seu màxim desenvolupament va ser del segle X al XII d.C. Les defenses no impediren que en la reconquesta les forces del rei En Jaume assetjaren i conqueriren aquest enclau al segle XIII sent destruït i abandonat. El terme Castellar fa referència edificació desfeta. Des del Castellar en la època musulmana es

controlava una àmplia xarxa d'Alqueries que es repartien per tota aquesta conca on es treballava de forma tribal les terres.

Fauna

Entre la fauna cal destacar els mamífers següents com: el porc senglar, l'eriçó, la rabosa, la mostela, el gat salvatge, el teixó, la geneta; rèptils i aus, entre ells: el fardatxo, la serp d'aigua, serp verda, serps d'escala, serp verda, el xoriguer, l'esparver, etc.; amfibis com: el gripau comú, gripau corredor, granotes, etc.; i innumerables espècies de invertebrats.